

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» щодо забезпечення права осіб, які незаконно позбавлені особистої свободи, на безоплатну вторинну правову допомогу (реєстр. № 2056 від 04 вересня 2019 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 06 вересня 2019 року Комітет Верховної Ради України з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 05 лютого 2020 року (протокол № 20) проект Закону про внесення змін до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» щодо забезпечення права осіб, які незаконно позбавлені особистої свободи, на безоплатну вторинну правову допомогу (реєстр. № 2056 від 04 вересня 2019 року), поданий народними депутатами України М. Забродським, І. Геращенко, О. Синюткою, І. Фріз, І. Климпуш-Цинцадзе, А. Герасимовим (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту його мета полягає у забезпеченні права осіб, незаконно позбавлених особистої свободи, на безоплатну вторинну правову допомогу, шляхом створення правового механізму відшкодування вартості надання особам, позбавленим особистої свободи, безоплатної вторинної правової допомоги, а також надання адвокатам іноземних держав права надавати цим особам безоплатну вторинну правову допомогу.

Для досягнення поставленої мети Законопроектом пропонується сформулювати правовий механізм відшкодування вартості надання особам, незаконно позбавленим особистої свободи з політичних мотивів, безоплатної вторинної правової допомоги, а також надати адвокатам іноземних держав права надавати цим особам безоплатну вторинну правову допомогу.

Міністерство юстиції України (далі - МЮУ) у своєму листі за вх. № 172725 від 30 вересня 2019 року надало свої пропозиції, де чітко вказує, що не підтримує Законопроект, зазначаючи, що питання визначення статусу осіб, які незаконно позбавлені особистої свободи, порядку реалізації їх права на відшкодування вартості наданої їм правової допомоги повинні бути предметом правового регулювання спеціального закону, разом з тим

законодавча ініціатива стосовно розширення переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу має супроводжуватися пропозиціями щодо фінансування відповідних правових послуг шляхом внесення змін до Закону України про Державний бюджет України.

Тож, ураховуючи викладене, МЮУ вважає за доцільне створити робочу групу за участі його представників, а також представників Міністерства у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, Верховного Суду, Міністерства соціальної політики України, Міністерства фінансів України, Координаційного центру з надання правової допомоги для розроблення комплексного підходу та дієвого механізму надання правової допомоги особам, які незаконно позбавлені особистої свободи.

Комітет з питань інтеграції України з Європейським Союзом на своєму засіданні 09 жовтня 2019 року визнав положення Законопроекту такими, що регулюються національним законодавством країн-членів Європейського Союзу та не підпадають під дію міжнародно-правових зобов'язань України у сфері європейської інтеграції.

Крім того, члени Комітету з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин відзначили актуальність законопроекту та на своєму засіданні 17 вересня 2019 року, висловивши низку зауважень і пропозицій, одночасно за підсумками його розгляду ухвалили рішення: рекомендувати Верховній Раді України за наслідками розгляду у першому читанні зазначений вище Законопроект прийняти за основу.

Комітет з питань бюджету на своєму засіданні 07 листопада 2019 року (протокол № 11) також зазначив, що відповідно до фінансово-економічного обґрунтування, поданого в пояснювальній записці до Законопроекту, його реалізація здійснюватиметься в межах коштів, передбачених Державним бюджетом України, а Міністерство фінансів України у своєму експертному висновку зазначає, що реалізація положень Законопроекту не впливає на показники видаткової частини державного бюджету та не потребує додаткових видатків державного бюджету. Тож, за підсумками розгляду Комітет прийняв рішення, що згаданий вище Законопроект не матиме впливу на показники бюджету та у разі його прийняття, він може набрати чинності у термін, визначений його авторами.

Комітет з питань антикорупційної політики за результатами розгляду на своєму засіданні від 25 листопада 2019 року (протокол № 19) прийняв рішення та надав свій висновок щодо результатів здійснення антикорупційної експертизи проекту нормативно-правового акта та зазначив, що у Законопроекті не виявлено корупціогенних факторів, тож він відповідає вимогам антикорупційного законодавства.

Також за результатами аналізу приписів проекту Головне науково-експертне управління 20 листопада 2019 року висловило свої зауваження та

міркування у своєму висновку та насамперед зазначило, що запропоновані новели не сформульовані з належною чіткістю, внаслідок чого, наприклад, викликає труднощі з'ясування того, яких саме осіб можна вважати «особами, які позбавлені особистої свободи з політичних мотивів внаслідок дій незаконних збройних формувань, окупаційної адміністрації та/або органів влади Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях України та на території держави-агресора». Зокрема, не є зрозумілим, який суб'єкт і за якими критеріями вирішуватиме, чи відносити певну особу до відповідної категорії, також у проекті навіть не сказано з достатньою чіткістю, що йдеться лише про громадян України, що не можна вважати прийнятним, адже відповідно до статті 3 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» - «Право на безоплатну правову допомогу - гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених цим Законом». Тож, можуть виникати ситуації, коли іноземці чи особи без громадянства, позбавлені волі поза межами України або на тимчасово окупованих територіях, претендуватимуть на відшкодування Україною вартості їх витрат на правову допомогу, не маючи жодного стосунку до України, як держави. Також сумнівними є інші норми акту, тому був зроблений узагальнюючий висновок, що за результатами розгляду у першому читанні Законопроект доцільно повернути на доопрацювання.

Разом з тим, свої зауваження до Законопроекту внесла громадська спілка «Українська Гельсінська спілка з прав людини», яка надала свій висновок про те, що Законопроект не вирішує проблеми обмеженості заходів правового захисту осіб, незаконно позбавлених особистої свободи і які перебувають на тимчасово окупованих територіях України або на території держави-агресора. Внесок Верховної Ради України в захист зазначених осіб, на їх погляд, має полягати у прийнятті, на основі норм міжнародного гуманітарного права, закону про правовий статус осіб, які: а) позбавлені волі внаслідок збройної агресії РФ, б) позбавлені волі з політичних мотивів, в) заручники в умовах збройної агресії, г) військовополонені. Закон має, зокрема, визначити порядок компенсації таким особам витрат на правову допомогу під час перебування в полоні та після повернення з полону (чи після звільнення із незаконного ув'язнення) у справах, в яких такі особи є потерпілими від дій держави-агресора.

Обговоривши Законопроект, відповідно до пункту третього частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» щодо забезпечення права осіб, які незаконно позбавлені особистої свободи, на безоплатну вторинну правову допомогу (реєстр. № 2056

від 04 вересня 2019 року), поданий народними депутатами України М. Забродським, І. Геращенко, О. Синюткою, І. Фріз, І. Климпуш-Цинцадзе, А. Герасимовим, за результатами розгляду в першому читанні повернути суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити голову підкомітету з питань організації та діяльності адвокатури, органів надання правової допомоги Ватраса В. А.

Голова Комітету

 А. Є. КОСТІН